

REVISTA ECONOMICA.

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC.

Organul oficial al „SOLIDARITĂȚII“, asociațiune de institute financiare ce însoțesc

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „SOLIDARITATEA“ sunt:

Agricola (Ecica), Agricola (Hunedoara), Agricola (Lugos), Agricola (Sebeșul-săsesc), Albina, Aurora, Ardeleana, Arieșana, Arina, Armonia, Auraria, Aurora (Baia-mare), Avrigeana, Băndăna, Banca Poporală (Caransebeș), Banca Poporală (Dej), Banca Poporală, (Arpașul-inf.) Beregsana, Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Bocșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de împrumut ca însoțire (Bicaz), Cassa de păstrare (Mercuria), Cassa de păstrare (reuniune) (Săliște), Câmpiana, Cârțișoreana, Chișinău, Chișeteiana, Codreana, Coa. 1. Comuna, Concordia (T.-Uzdin), Cordiana, Coroana (Bistrița), Coroana (Timișoara), Corvineana, Creditul, Crișana, Cugiereana, Decebal Detunată, Doina, Drăganul, Dunăreana, Economia (Cohalm), Economul, Făgetana, Frăția, Frățietatea, Furnica, Geogeană, Gloria, Grănișeru Hașegana, Hondoleana, Însoțire de credit (Vestem), Institut de credit (Mehadia), Institut de credit (Gavoșdia), Isvorul (Sângeorgiu), Isvorul (Sebeșul-inf.), Iuluc, Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Luceafărul, Lumina, Mărgineana, Mercur, Mielul, Minerva, Munteana (Corniareva), Murășiana, Murășianul, Maramurășana, Nădlăcana, Negoiul, Noiana, Olteana, Oraviciană, Orientul, Panciovana, Patria, Piatra, Plugarul (Cacova), Plugarul (Săcădate), Poporul (Lugos), Poporul (Săliște), Porumbăceana, Progresul, Reuniunea de împrumut și păstrare (Ilva-mare), Răureana (Cap-Mânăștur), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana (Caransebeș), Sebeșana (Sebeșul-săsesc), Secășana, Selăgeana, Sentinela, Șercăiana, Sylvania, Speranța (Hosman), Steaua, Șoimul (Uioara), Târnavăana, Țibleşana, Timișana, Ulpiana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul (Sănmărtin), Vulturul (Tășnau), Zărândeana, Zlăgnea.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12,-, pe 1/2 an K 6,-

Redactor responsabil:
CONSTANTIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Natural: „Așa nu mai merge“.

Pe lângă multe bune avem noi Românii și multe însușiri rele, cari nu ne îngăduie să dăm înainte, mai grabnic, pe calea progresului, așa cum ar fi de dorit și necesar. Intre aceste se numără și *ușurătatea*, cu care trecem adesea, peste opinii și directive sănătoase, de interes public, scoase la iveală în revistele și ziarurile noastre? E rar de tot, când astfel de opinii și directive se supun la discuții serioase și obiective, măcar în două foi de ale noastre și aproape tot așa de rar se dau cazuri, ca astfel de opinii să aflu răsunetul dorit la cetitorii aceleiași foi. Se înțelege e cu totul alta, când e vorba de o chestie personală. Atunci sărim ca mușcați de șarpe și, ține-te, la discuții înveninate.

În baza acestor considerații socotim deci, că păreriile sulate în prim articolul numărului precedent al «Rev. Econ.» nu e bine să fie date uitării așa îngrabă, cum se întâmplă cu atâtea altele.

De aceea, ca un răsunset sincer, la acel articol, scriem aceste șire, cu dorința fierbinte de a-și spune și alții. «sine ira et studio», păreriile asupra chestiunilor vitale, cărora s'a dat expresiune în el.

Autorul numelui articol a spus multe adevăruri, din cari unele nu au fost relevate, până acum, nici în «Revista Economică», nici în celelalte foi ale noastre.

A indicat, în mod clar, și în sentențe lapidare, anumite direcții, în cari ar trebui să lu-

creze publicul nostru, băncile, bisericile etc. pentru păstrarea moșiei moștenite dela părinți și pentru sporirea acesteia etc.

Scrierea articolului cu titlul «Așa nu mai merge» a fost provocată de un articol publicat în Nr. 12,122 dela 19 Noemvrie a. c. al ziarului «Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt» cu titlul «*Activitatea însoțirilor noastre (săsești) Raiffeisen în anul 1912 pentru protejarea pământului*».

Mai înainte de a comenta păreriile din articolul «Așa nu mai merge», ținem ca e necesar să arătăm, măcar în liniamente generale, firul expunerilor din articolul foi germane.

Iată firul acelor expuneri:

Una dintre nizuințele principale ale însoțirilor Raiffeisen săsești este activitatea pentru păstrarea moșiei erezite dela părinți și, încât se poate, pentru sporirea acesteia.

Propaganda, ce s'a făcut până acum asupra acestei laturi a activității însoțirilor Raiffeisen săsești, a avut drept consecvență să fixeze luarea aminte a acestor însoțiri asupra păstrării moștenirii rămase dela părinți și a agonisirii de noi proprietăți.

Durere numai, că criza de bani din anul 1912 a făcut să stagneze încâtva lucrarea începută de mai nainte de cătră însoțiri, cu multă prevedere și șanse de succes, cu privire la activarea proprietății de pământ și, mai ales, a parcelării unor moșii mai mari.

În anii ultimi s'a putut vedea un șir întreg de astfel de cumpărări în regiunea aparținătoare Centralei însoțirilor și toți s'au convins, că din pământul cumpărat a răsărit o su-

flare primăvărarică, care a străbătut înviorând nu numai comunele respective, ci întregă comunitatea Raiffeisenelor.

Nici în anul 1912 nu au lipsit ocaziile de a cumpăra pământ; însă, în prima jumătate a anului, ajungerea unor rezultate mai palpabile a fost împiedecată de goana nebună după prețuri absurde, cari trec toate granițele; iar în a doua jumătate a anului a lipsit banul...

Dar totuși și în anul 1912 s'au cumpărat: curți cu toate cele aparținătoare, locuri de curți, agri, livezi și vii; chiar și o moară a fost cumpărată dela străini.

În total au luat parte la această lucrare de extindere 25 însoțiri cu suma totală de K 162,214.

12 însoțiri au cumpărat realități (curți și agri) cu scopul de a le vinde, când se vor îmbria ocazii potrivite. Între aceste au fost parțele mici în preț de K 200—300, însă și complexe mai mari, în extensiune de mai multe jugăre și curți bine înzestrate cu de toate, dintre cari una singură a costat K 26,000.

13 din cele 25 însoțiri au ales o cale mai simplă și cu mai puține pericole. Ele au ajutat cu bani pe singuraticii membrii ai lor, ca să poată cumpăra nemijlocit, *din mâni străine*, pământuri și curți. Trei din aceste însoțiri, în lipsa de bani, au mijlocit împrumuturi pentru membri în suma de K 28,400, dela mama lor, Cassa de păstrare generală din Sibiiu.

«*Vânzătorii curților și pământurilor cumpărate au fost aproape toți Români*», amestecați ori mărginași.

Idealul educativ al însoțirilor Raiffeisen săsești este ca activitatea pentru ocuparea pământului să se facă numai în mod mijlocit. Așa se și urmează în comunele pline de viață. Când în astfel de comune se ivesc ocazii de vânzări, se află îndată și cumpărători și însoțirea respectivă nu are altă de făcut decât să pună cumpărătorilor la dispoziție sumele ce le-ar mai lipsi.

Pentru ajutorarea cumpărătorilor s'au dat împrumuturi în suma de K 487,977, pentru cumpărăturile făcute de însoțiri din mâna Sașilor s'a dat suma de K 335,472.

Dragostea de jertfă a însoțirilor Raiffeisen săsești în scopul protejării pământului se vede mai lămurit din procedura lor urmată în anul 1912. Pretutindeni, unde însoțirile au ajuns destul de timpuriu la cunoștința pericolului vreunei proprietăți săsești, ele au făcut tot ce le-a stat în putință pentru salvarea acesteia.

Astfel 46 însoțiri au sărit într'ajutorul păstrării moșiei strămoșești, când nu s'au aflat cumpărători privați. Pentru 19 curți și 350 jug. de pământ ele au dat K 335,472.

Iată și unele prețuri, cu cari însoțirile au plătit pământul: În Laslea-mare 15 jug. au fost plătite cu K 26,000, în Crainimet 8 $\frac{1}{4}$ jug. și o casă cu K 18,000, în Râchișdorf 23 jug. cu K 38,820.

Peste tot în anul 1912 au luat parte la lucrarea pentru protejarea și cumpărarea de pământ 101 însoțiri, adică $\frac{3}{5}$ (58%) din numărul total al însoțirilor Raiffeisen.

Interesantă este gruparea celor 101 însoțiri după diferitele regiuni ale Centralei. Sunt anume 5 grupe:

1. Unterwald (regiunea dela Orăștie până în spre Seliște). 2. Regiunea Țării Oltului (Sibiul, Nocrichiul, Cincul și comunele dinspre Sighișoara, așezate în valea Hârtibaciului). 3. Regiunea Târnavelor. 4. Cohalmul și Țara Bârsei, împreună cu Șarcaia. 5. Regiunea Bistriței și a Reghinului.

Din cele 101 însoțiri cad în regiunea Unterwaldului 8, în a Oltului 24, în a Târnavelor 43, în a Cohalmului și a Țării Bârsei 4 și în aceea a Bistriței 22.

Suma totală, cheltuită de cătră însoțiri în anul 1912, parte mijlocind cumpărări dela străini ori cumpărând înseși băncile, — face circa un milion de coroane.

Se constată apoi în articolul foii germane, că activitatea însoțirilor Raiffeisen în direcția arătată progresează din an în an și astfel le dă o importanță mare pentru binele poporului, spunând, că nici o altă organizație nu este așa potrivită ca tocmai aceea a însoțirilor de credit Raiffeisen pentru numitul scop, fiind ele cele mai extinse și mai pozitive organizații pentru progresul și prosperarea poporului.

*

Pe baza celor expuse în articolul foii germane, autorul articolului sub titlul «Așa nu mai merge» din «Rev. Econ.», a constatat că:

1. *Băncile populare săsești (sistem Raiffeisen) se pare, că și-au făcut de problemă cardinală a păstra pe seama naționalității lor averea moștenită dela părinți, a o spori prin cumpărare de moșii țărănești și prin parcelare de moșii mai mărișoare.*

Relevează afirmarea foii germane că: «*Vânzătorii curților și pământurilor cumpărate au fost aproape toți Români*», amestecați ori mărginași.

Constată mai departe că *politica economică-națională a Sașilor are drept scop principal de a oprî pe conaționalii lor de a vinde pământ străinilor, iar de altă parte să promoveze, cu toate mijloacele, procurarea de pământ dela vecini.*

Relevează, că o parte însemnată a capitalurilor administrate de băncile noastre nu este

plasată la Români, ci la funcționari străini de interesele noastre și dușmani ai aspirațiilor neamului nostru; iar altă parte la ușoratici de ai noștri.

Mai departe scoate la iveală *perderile mari înregistrate de bănci, pe urma creditelor acordate numiților funcționari și întreprinderilor comerciale și industriale, mai toate străine; pe când pe urma creditelor acordate micilor agricultori nu sunt pierderi de înregistrat.*

Conclude apoi, că este timpul suprem să *introducem un sistem în lucrarea noastră economică, un sistem la baza căruia să fie conservarea moșiei moștenite dela părinți și augmentarea ei treptată.*

Satele sunt garanția viitorului nostru; pe aceste să le conservăm și întărim.

Conclude mai departe, să nu mai umblăm cu vorbe goale, cu sinamăgiri și chiar amenințări față de străini.

Să mai lăsăm puțin și din amorul propriu, să lăpădăm pisma și răutatea.

Să nu mai bagatelizăm lucrarea conștie a compatrioților noștri Sași, *ci să pretindem cu toată tăria ca și economiștii (financiarii) noștri să facă cum a făcut înțeleptul și prevăzătorul inițiator al protejării pământului sășesc.*

Anume: *aceștia să stabilească un plan de acțiune în conformitate cu puterile și împrejurările noastre și la ducerea în îndeplinire a acestuia să lucreze în tăcere, consecvent cu îndărătnicie.*

Conclude, în fine, că și *bisericile noastre, ca și biserica compatrioților noștri Sași, trebuie să se angajeze la acțiunea de conservare a moșiei strămoșești, căci și de viitorul lor se tratează.*

*

Din cele spuse despre lucrarea băncilor sătești sistem Raiffeisen ale Sașilor fiecare cetitor s'a putut convinge, că aceste instituții, organizate în toate satele săsești, îndeplinesc o lucrare neapărat necesară și foarte folositoare la acest popor, așa de înaintat în cultură și bunăstare.

Dacă ele nu ar servi alt scop, decât acela al protejării pământului, chiar și în acest caz, precum se vede, ele sunt considerate ca instituții de cel mai mare folos. Dar ele mai servesc și altor multor trebuințe mari ale sătenilor, precum s'a arătat, credem, destul de clar și în articolele din numerii 46, 47 și 48 ai acestei reviste din a. c. sub titlul: *Cum stăm cu băncile populare și cooperativele sătești?*

De altă parte, din expunerile și concluziile autorului articolului «*Așa nu mai merge*», s'a putut convinge fiecare cetitor, cum am mai

accentuat și la alt loc, că e neapărat necesar să o rupem, în multe privințe, cu trecutul, să ne creăm nouă baze de activitate și să ne reformăm din temelie multe principii scâlciate, de cari am fost conduși până acum în lucrările noastre pentru binele și propășirea neamului.

Concluziile numitului autor ar merita să fie fixate, în întregime, pe câte o tablă de marmoră, cari să fie puse în birourile tuturor băncilor noastre, ca un fel de *memento perpetuum*.

Concluziile, de cari am pomenit, zicem noi, ar fi fost de o armonie perfectă, dacă autorul lor ar mai fi adăugat, spre exemplu, următoarele:

Să stăruim și noi, ca în toate satele noastre să avem câte o bancă populară sistem Raiffeisen, cari, ca și băncile populare săsești, să fie tot atâtea organizări încredințate cu paza pământului strămoșesc și cu augmentarea lui.

Pământul nostru strămoșesc, orice s'ar zice, este foarte expus înstrăinării, nu numai în Săsime, dar, încă și mai mult, în alte părți.

Iată deci încă un argument din cele mai ponderoase, care ne dovedește, mai presus de orice îndoială, necesitatea întrupării băncilor populare sistem Raiffeisen în satele noastre.

De aceea repetăm încă odată: Să lucrăm din toate puterile pentru întruparea, pretutindeni, a acestor bănci populare, pentru că, cu modul de lucrare de până acum și cu organizarea noastră actuală: *natural, nu mai merge.*

Dela „Solidaritatea“.

Pregătirea și censurarea conturilor de încheiere.

Cetitorii revistei noastre cunosc străduințele sincere, pe cari instituțiunea revizorilor experți a «Solidarității» le depune pentru promovarea bunului mers și a bunei orândueli, ce trebuie să domnească la băncile românești. În activitatea lor, revizorii noștri au dobândit rezultate destul de reale. S'a constatat aceasta la toată ocazia atât de noi, cât și de străini. Progresul instituțiunii revizorilor este foarte mult ajutat cu deosebire de conferențele anuale ale revizorilor noștri, unice până astăzi la noi în țară, în care se discută materialul rapoartelor, ce se fac relativ la lucrările executate și în consecință — pe baza experiențelor — se iau dispozițiuni de urmat pentru viitor. Toate pentru binele și asigurarea viitorului băncilor noastre.

Intre hotărârile ultimei conferențe a revizorilor experți (a III-a) a fost și acela, ca să

se lucreze pe seama institutelor asociate și a bărbaților cu responsabilitate legală din jurul lor o instrucțiune cu privire la pregătirea și censurarea conturilor de încheiere: bilanț și cont de profit și pierderi, prin care să li-se deie îndigitări cum au să porceadă la îndeplinirea, desigur, a celei mai însemnate a lor datorințe. Aceasta instrucțiune s'a și stabilit pe baza unui proiect, prezentat de secretarul «Solidarității» și ea urmează a fi distribuită tuturor băncilor noastre și tuturor membrilor direcțiunilor și comitetelor de supraveghiere ale lor. — Suntem siguri, că aceasta instrucțiune, poate, pentru unii, va fi de prisos. Vor fi însă și de aceia, cari îi vor lua folosul. Pentru aceastia s'a și pregătit și dacă azi ea nu va fi destul de completă, se va putea augmenta și îndrepta în viitor, mai cu seamă dacă ceice vor căuta să o pună în practică, își vor ține de datorință să comunice biroului «Solidarității» experiențele lor. Prin aceasta vor face un bun serviciu cauzei comune a băncilor noastre. Din parte-ne îi și rugăm să o facă.

Instrucțiunea de care vorbim e următoarea:

Conferența a III-a a Revizorilor experți ai «Solidarității», ținută la 21 Iunie a. c. în Sebeșul săsesc a decis să se pregătească pe seama băncilor asociate și a bărbaților cu responsabilitate legală, gruparea în jurul lor, o instrucțiune cu privire la censurarea conturilor de încheiere: bilanț anual și cont de profit și pierderi.

Pe baza acestei hotărâri, ne luăm voie a vă da, în cele ce urmează, îndigitările necesare cu privire la procedura de urmat la încheierea susnumitelor conturi și la censurarea lor prin direcțiune și comitetul de supraveghiere.

Condițiunile de căpetenie ale conturilor de încheiere, special ale bilanțului anual, căci acesta este contul de căpetenie, sunt, să fie real și solid. Și un bilanț va fi real și solid, când pozițiile, ce le cuprinde (active și pasive) corăspund cu starea faptică a singuraticelor părți de avere și datorie ale întreprinderii, când din active se va elimina tot ce e dubiu și în pasive se vor lua toate angajamentele existente și când profitul va fi dedus fără sforțări, înțelegem fără a-l arăta urcat în mod meșteșugit.

Avem convingerea, că la băncile noastre românești se fac bilanțuri destul de reale și solide. Cu toate acestea, având în vedere, că nu este datorință mai mare pentru membrii direcțiunilor și ale comitetelor de supraveghiere ca aceea de a se îngriji și a se convinge înșiși, că bilanțele ce le subscriu, de fapt să fie reale și solide, susnumita conferență a revizorilor experți a crezut, că e o datorință a însoțirii noastre să arete celor ce au întreaga răspundere a legii, procedurile de urmat la pregătirea și stabilirea conturilor de încheiere. Zicem anume la pregătirea și stabilirea conturilor de încheiere, pentru că numai acela va putea stabili cu competență un bilanț, care a luat parte, cunoaște și e convins că lucrările, pe baza cărora se stabilește el, sunt exacte și repre-

zintă fidel starea întreprinderii. Tocmai de aceea îndigitările ce urmăm a da, le vom deosebi în două părți: unele vor privi lucrările pregătitoare de încheiere și altele vor arăta cum se stabilesc lucrările de încheiere în legătură și pe baza acestor lucrări pregătitoare.

Pentru a înțelege mai bine lucrările, lăsăm să urmeze titlurile cari de regulă obvin într'un bilanț. Ele sunt:

I. La active.

1. Banii per cassa, bonuri la Cassa de păstrare postală, în Giro-Conto (la Banca Austro-Ungară) eventual și la alte bănci;
2. Efecte publice (efecte de stat, scrisuri fonciare, acții etc.)
3. Imprumuturi (cambiale, cambiale cu acoperire hipotecară, hipotecare, lombard, Cont curent etc.)
4. Realități.
5. Mobiliiar.
6. Interesele restante și cele anticipate de reescont și
7. Diverse conturi debitoare (anticipațiuni de bani etc.).

II. La pasive.

1. Capital social.
2. Fondurile de rezervă (general, social, de pensuni, cultural etc.).
3. Depuneri.
4. Reescont.
5. Imprumuturi hipotecare cedate.
6. Imprumuturi de lombard, Cont curent etc.
7. Depozite de cassa.
8. Interese anticipate.
9. Diverși creditorii (chirii anticipate, cauțiuni, etc.) și
10. Profitul curat.

Incheierea acestor conturi la băncile noastre se face — aproape fără excepție — la 31 Decembrie a fiecărui an, iar censurarea lor urmează numai mai târziu, când aceste lucrări de încheiere (extrase, inventare etc.) sunt terminate.

Pentruca membrii direcțiunilor și ai comitetelor de supraveghiere să fie orientați în lucrările de încheiere, va fi bine ca prin bunăînțelegere, câte unul-doi, sau împărțiți în grupe — să participe și să verifice aceste lucrări. Astfel ce privește

I.

Lucrările pregătitoare de încheiere

va fi bine

1. ca la 31 Decembrie când se face încheierea cassei să asiste, să stabilească și să confirme: saldul de bani gata precum și toate valorile (efecte etc.) cari se vor afla în aceea zi în cassa societății;
2. când se pregătesc ori când se termină inventarele de imprumuturi, membrii direcțiunii și ai comitetului de supraveghiere, împărțiți în grupe, să controleze dacă cambiile arătate în inventar consună cu cele din portofoliu, respective cu saldurile împrumuturilor de hipotecă, lombard, Cont-curent etc. din cărțile speciale secundare; dacă în decursul acestei controle ar întâlni pretensiuni, după părerea lor, dubii, de timp îndelungat restante, neacoperite îndeajuns

sau din alt motiv excepționabile, să le însemneze și să le facă obiect de discuție cu cei chemați, hotărînd dacă și întrucît pot fi luate aceste la inventar;

3. relativ la realități să se convingă, dacă acele sunt luate în prețel lor adevărat; tot asemenea și dacă inventarul mobilierului e complet și cu amortizările obișnuite și în fine

4. La interesele restante etc. și la diversele conturi debitoare să cerceteze în amănunt toate pozițiile din cari se compun; să cerceteze dacă interesele restante (cari de altfel e bine să se elimineze total) sunt de fapt socotite pe timpul și cu etalonul admis; dacă anticipațiunile, ce s'au dat sunt justificate și acoperite și întrucît s-ar afla poziții de excepționat, să le facă obiect de discuție cu organele competente, hotărînd asupra lor.

Trecând după acestea la pozițiile pasive, se recomandă

1. Dacă capitalul social nu ar fi complet vărsat, să controleze consemnarea restanțierilor cu conturile de plătiri ale acționarilor, ce nu și-au solvit încă acțiunile lor, iar cu privire la fondurile de rezervă să cerceteze dacă aceste au fost alimentate cu toate acele sume, cari pe baza statutelor, regulamentelor și hotărîrilor valde, urmează a se trece la singuraticile fonduri;

2. Inventarele de depuneri, reescont, împrumuturi ipotecare cedate, de lombard, cont curent etc. deasemenea au să fie controlate dacă consună cu conturile singuraticile din cărțile speciale secundare; la depuneri să facă probe și dacă interesele sunt exact calculate, iar la reescont dacă de fapt cambiile reescontate și cu cele aflătoare în protocoale dau suma escontului activ;

3. Depozitele de casă să fie examinate nu numai dacă de fapt există, ci și dacă ridicările făcute sunt justificate, iar pozițiile rămase în adevăr sunt de o astfel de natură că la ziua încheierii nu s'au putut conta;

4. Interesele anticipate să fie controlate — prin probe suficiente — dacă sunt bine calculate, pe timp corăspunsător și cu etalonul de fapt încasat. În fine ce privește

5. Contul diverși creditor, deasemenea are să se examineze după natura singuraticilor poziții din care se compune; și aci, ca și la depozite, să se caute dacă sumele sunt justificate.

Peste tot, ce privește extrasele și inventarele să se facă probe și cu privire la sumarea lor.

Când toate aceste lucrări sunt terminate, membrii direcțiunii respective ai comitetelor de supraveghiere, cari au participat la controlarea lor, au a le verifica prin subscriere.

Terminate lucrările pregătitoare de încheiere, dacă și contabilitatea e în ordine, urmează

II.

Censurarea conturilor de încheiere.

La censurarea conturilor de încheiere — special la bilanțul anual — are să se observe ca fiecare cont să fie justificat, nu numai cu saldul din maestru, ci și cu extrase, inventare etc. Censurarea se face astfel că singuraticile poziții se confruntă cu saldurile din maestru și cu extrasul respective inventarul corăspunsător. Astfel banii în număr cu coala de casă dela ziua încheierii; bonul de Cassa de păstrare postală cu extrasul de cont al acesteia; cel din giro-conto, cu

«Contrabuch» ul dela Banca Austro-Ungară și celelalte eventuale bonuri la bănci, cu extrasele de conturi ale acestora; împrumuturile, realitățile, mobilierul, conturile debitoare diverse, depunerile etc., cu inventarele lor. Când controla tuturor conturilor e terminată urmează stabilirea profitului, care dacă interesele anticipate și eventual restante (acestea, recomandăm să fie eliminate, ori, cel puțin, reduse la minimum posibil) sunt exact și normal calculate și dacă amortizările necesare s'au făcut, rezultă ca salu între active și pasive.

Ce privește — după toate acestea — contul profit și pierdere, acesta de regulă se censurează cu saldurile din maestru. Cu toate acestea trebuie stăruit ca cel puțin despre spese (salare, bani de cuartir, regie etc.) să se facă și extrase, indicându-se în titlul separați după persoanele cari au primit respective titlurile sub cari s'au cheltuit aceste spese. Tot asemenea să se facă consemnarea despre venitele speciale, cum sunt chirii, arânzi etc. în sfârșit dările încă trebuiesc justificate.

Când conturile de încheiere sunt censurate după normele arătate în cele precedente, ele pot să fie subscribe cu deplină încrederea de cei legal responsabili pentru exactitatea, realitatea și soliditatea lor. În clauzula de subscriere are să constate și aceea că aceste conturi sunt și exacte nu numai în consonanță cu cărțile.

E o necesitate esențială, că la censurarea conturilor de încheiere, extrasele și inventarele etc. să fie în consonanță întru toate cu saldurile din maestru. Uneori însă se arată totuși diferențe. Aceste trebuiesc eruate și în o stare normală de lucruri, ele se găsesc ușor. Cu toate acestea se poate întâmpla ca câte odată diferențele acestea să nu se poată erua așa iute și îndeosebi să nu se poată erua până la terminul când bilanțul trebuie publicat. În asemenea cazuri, dacă diferențele nu sunt mari, conturile se pot încheia și eruaerea se continuă după încheiere. La toată întâmplarea e consult ca în caz de diferențe între extrase, inventare etc. și saldurile de maestru să se considere sumele prin cari profitul bilanțului să rămână mai bine mai mic. Astfel dacă este vorba de o poziție activă, e bine să se ia în bilanț suma cea mai mică între cele două diferențe și viceversa dacă e vorba de o poziție pasivă.

Despre censurarea conturilor de încheiere are a se lua proces verbal în ședința direcțiunii și a comitetului de supraveghiere. Procesul verbal are să cuprindă declarații categorice, dacă pozițiile conturilor de încheiere consună cu saldurile corăspunsătoare din maestru și cu sumele extraselor respective inventarelor; în caz de diferențe, acestea au să fie arătate la procesul verbal cu suma în care diferă și direcțiunea va lua dispozițiuni și va stabili un timp oarecare, până când aceste diferențe să fie eruate. Suma activelor și pasivelor de asemenea va fi făcută evident în procesul verbal; tot asemenea și profitul ce s'a stabilit.

Rugându-Vă să dați atențiune expunerilor și îndigitărilor noastre din cele precedente, gata ori și când a Vă da și alte lămuriri, ce ni-ați mai cere, semnăm,

Sibiu, din ședința plenară a direcțiunii «Solidarității» ținută la 30 Nov. 1913.

„Biroul Solidarității“.

Raportul secretarului „Solidarității” în chestia zidirii unui nou edificiu pe seama Școlii comerciale române din Brașov.

Onorată direcțiune,

Cred că fiecăruia dintre D-voastre îi este cunoscută starea umilitoare, în care se află de prezent edificiul școlii noastre comerciale române din Brașov. Unii ați avut prilej să Vă convingeți cu proprii D v. ochi că acest edificiu — față de pretensiunile și mijloacele moderne ale învățământului comercial — este adeseori o piedică directă întru promovarea instrucției elevilor. Am ajuns până acolo cu edificiul școlii noastre comerciale din Brașov, încât azi este — pot spune cu siguranță — unul dintre cele mai necorespunzătoare din întreaga țară, amenințat cu închidere din partea organelor competente ale statului.

Conducătorii și administratorii școlii: directorul, profesorii și eforia școlară s'au preocupat aproape neconștient de chestiunea zidirii unui alt edificiu, dar s'au lovit totdeauna de lipsa de mijloace materiale. Cererile acestei școlii, făcute la guvernul țării în scop de a fi împărțită de un ajutor oarecare pentru cheltuielile de zidire, cereri susținute și de Consistoriul arhidiecezan din Sibiiu, au rămas fără rezultat. Tot ce s'a putut ajunge până acum este un ajutor de Cor. 15,000 — votat de orașul Brașov. — Incolo nimic!

Între astfel de împrejurări, directorul în conștientare cu profesorii școlii au adresat la 16 Oct. a. c. o rugare către d-nul Parteniu Cosma, ca director al «Albinei» și președinte al «Solidarității» să caute vre-un mijloc potrivit pentru a se face posibil finanțarea zidirii. Această cerere — prin intermedierea d-lui director Cosma — a ajuns și în mâinile d-lui Vasile Stroiescu, care prin o scrisoare din 21 Nov. a. c. e de părere că chestiunea zidirii școlii comerciale din Brașov, este chestiunea întregului neam românesc din Ungaria și că ea trebuie luată în mână și rezolvită prin «Solidaritatea». Marele mecenat ne asigură că putem conta la ajutorul său și, să l'avem ori când în rezervă, dar «singur nu se bizue să urnească o greutate așa mare și nici nu se cade».

E prea adevărat, onorată Direcțiune, că nu se cade, ba nici nu ne e iertat, a ne gândi să cerem tot dela un singur om. Băncile noastre și publicul mare, grupat în jurul lor, au să-și facă în prima linie — pe cât vor putea — datorința, căci ar fi o vecinică rușine ca singura noastră școală pentru învățătura economică să sucumbe în greutăți, pe cari n'are cum le învinge. De aceia trebuie să urmăim îndemnul d-lui Stroiescu și să luăm noi, «Solidaritatea» chestia în mână, căutând căi și mijloace pentru a o duce la bun sfârșit.

Înainte însă de a Vă prezenta o propunere cu privire la acest obiect, permiteți-mi să dau cetire scrisorilor, de cari am făcut amintire în cele precedente.

Cum vedeți directorul școlii s'ar mulțumi dacă zidirea s'ar finanța, mijlocindu-se un împrumut de Cor. 260,000 — hipotecar, cu anuități, pe care speră să-l poată replăti din eventualul câștig al internatului de elevi și din taxa edilă, ce o ar plăti aceștia. Ori cât de optimiști am fi cu privire la aceste izvoare de venit, cred, că — în propriul interes al școlii — nu ne este iertat a admite asupra ei o sarcină atât de mare, ca suma menționată mai sus. Trebuie să căutăm ca o bună parte a acestei sume să o pro-

curăm pe calea ofertelor benevole și numai ce nu s'ar ajunge — în caz extrem — să se mijlocească ca împrumut. Și noi credem, că, dacă băncile noastre s'ar obliga să contribuie cu sume potrivite spre acest scop, pe cari să le plătească în rate de 3—5 ani și dacă ar face asemenea și bărbații cu dare de mână, ai noștri, s'ar putea adună o sumă frumoasă, cu care să se poată începe zidirea. E prea timpuriu să indicăm modalitățile și sumele cu cari s'ar putea contribui; sperăm însă că tractată chestiunea cu energie, rezultatele bune nu vor întârzi a se arăta.

Intrucât onor. direcțiune ar fi de acord cu vederile exprimate în cele precedente, aș fi de părere:

1. Să enunțăm că «Solidaritatea» se angajează să deie tot concursul său pentru adunarea respective mijlocirea sumelor cari sunt de lipsă pentru zidirea școlii comerciale din Brașov și

2. Biroul «Solidarității»: președintele, secretarul și cassarul se autorizează, ca în conștientare cu factorii competenți ai școlii comerciale din Brașov — să facă tot ce vor afla de bine pentru îndeplinirea angajamentului luat de însoțire.

Sibiiu, 27 Nov. 1913.

Ședința plenară a direcțiunii „Solidarității”.

— *Raport special.* —

După cum am anunțat în Nr. trecut al „Revistei Economice”, direcțiunea „Solidarității” s'a întrunit Duminică la 30 Nov. a. c. în ședința plenară, în Sibiiu. La această ședință au participat, pe lângă președintele și secretarul „Solidarității” și domnii Sava Raicu, directorul „Victoriei”, Dr. Cor. Papp, directorul „Bihorenei”, Dr. Gavril Tripon, directorul „Coroanei” din Bistrița, Dominic Rațiu, dirigentul filialei „Albina”, Lugoj și Const. Popp, redactorul revistei noastre.

În această ședință s'au raportat, discutat și hotărât asupra mai multor obiecte, dintre cari amintim următoarele:

I. S'a luat act și s'au aprobat intervențiile biroului „Solidarității”, făcute în favorul băncii «*Plugarul din Cacova*», ajunsă în suferință și s'a dat mandat exmisului direcțiunii, domnul Dom. Rațiu, să continue cu stăruințele pentru fuziunea acestei bănci cu institutul „Oraviciana”, Oravița. Din contră s'a constatat că intervențiile biroului făcute pentru banca «*Fortuna din Rodna-veche*», deasemenea ajunsă în suferință, s'au stângenit prin indiferentismul anumitor cercuri, grupate în jurul acestui institut și că intențiile bune ale „Solidarității”, nu s'au putut realiza. În urmăre banca „Fortuna” încetează de a mai fi membru în însoțirea băncilor noastre.

II. Câteva din băncile asociate — patru la număr — au fost invitate să se supună unor *revizii speciale*. Ca revizori au fost exmiși pentru aceste bănci domni Dom. Rațiu, Ioan Vătășan și Em Comșa.

III. S'a luat act că *funcționar al biroului de înformațiuni și comisiuni* al „Solidarității” a fost angajat d-nul Petru Manole, dirigentul filialei „Ardeleana” din Petroșeni și că dânsul de prezent și-a început

praxa specială la întreprinderi corăspunsătoare în Budapesta.

IV. S'au stabilit condițiunile sub cari e a se țipări *Cursul de Economie politică* al d-lui profesor Ioan Socaciu, dela școala comercială din Brașov.

V. S'au aprobat *hotărârile Conferenței a III-a* a revizorilor experți ai „Solidarității” și s'a decis ca aceste hotărâri să fie comunicate cu fiecare revizor în parte, îndatorindu-se a ține seamă de ele la reviziile proxime și a raportă intrucât aceste hotărâri se pot execută în praxă. Băncile asociate vor fi invitate, că — intrucât nu au — să-și pregătească *proiecte de regulamente* — special de cassă și control intern — și aceste proiecte să le pertracteze prealabil și cu revizorii experți, cari le vor revidă. S'a stabilit textul unei instrucțiuni cu privire la *pregătirea și censurarea conturilor de încheiere*, instrucțiune care se va trimite tuturor băncilor noastre, precum și tuturor bărbaților cu răspundere legală, grupate în jurul lor. Constatându-se că peste 50 de institute asociate nu au în organele lor administrative și de control nici un singur bărbat cu cunoștințe speciale de bancă, care se poată controlă cu competența deplină lucrările de bancă, s'a decis ca aceste institute să fie invitate în propriul lor interes a-și alege, la proxima ocazie, câte un astfel de bărbat din apropierea lor. Mai departe s'a stabilit lista băncilor, cari urmează a se supune în cursul anului 1914 la revizuire și s'a decis, ca aceste bănci să fie rugate a-și numi din vreme revizorii, pentruca în exmiterea acestora să se poată face combinațiuni potrivite, prin cari revizorii să cruțe timp și institutele spese. In fine s'au numit revizorii pe periodul 1913-14. Au fost numiți aceiași ca și până acum cu o singură excepție și anume: Domnul Sava Raicu, la cererea proprie și cu considerare la intensa sa ocupație, a fost absolvat dela această funcțiune și în locul său a fost numit d-nul Ilie Pap, contabil la „Victoria”. Revizori deci sunt următorii: Iosif Lissai, Dominic Rațiu, Ioan Vatașan, Const. Popp, Ios. Oncioiu, Nic. Căciula, Iosif Diamandi, Ioan Moldovan, Gh. Adam, Ilie Pap, Aurel Suluțiu, Victor Muntean, Em. Comșa, Const. Hertia, M. C. Jiga, Tr. Marcu și L. Magdu.

VI. S'a luat act, că institutele, ai căror reprezentanți ocupă loc în direcțiunea însoțirii — la cererea biroului — s'au declarat gata a suportă din al lor spesele împreunate cu participarea reprezentanților lor la ședințele „Solidarității”. Tot asemenea că băncile asociate — invitate fiind — urmează cu augmentarea cuotelor fundamentale dela însoțire în proporția indicată de ultima adunare generală a „Solidarității”.

VII. S'a raportat că biroul a luat inițiativa pentru o *conferință prealabilă* cu reprezentanții băncilor din ținutul Făgărașului în scopul unei concentrări potrivite a acestor institute. Conferința se va ține în Făgăraș la 21 Decemvrie a. e.

VIII. Desigur însă că chestiunea cea mai importantă cu care s'a ocupat ședința plenară din 30 Nov. a. e. „Solidarității” a fost chestiunea zidirii unui nou

edificiu pentru *școala comercială din Brașov*. Considerând importanța învățământului comercial pentru vieța economică a neamului nostru și datorința băncilor de a da ajutorul lor singurei noastre școale de acest fel, direcțiunea „Solidarității” s'a angajat să adune respective să mijlocească sumele necesare la zidirea noului edificiu, după cum se poate vedeă aceasta și din raportul special, publicat la alt loc al foii noastre.

IX. Ca *membrii noi* în însoțire au fost admise institutele „Șoimul” din Vășcău și „Codrul” din Buteeni. Unele institute, cari au mai făcut cereri de primire, au fost avizate mai întâiu de toate la câte o revizie prealabilă prin vre-un revizor-expert al „Solidarității”. In fine

X. S'au rezolvit mai multe afaceri curente de revizuire la băncile asociate și chestii de administrație internă a „Solidarității”.

Bancherul din provincie.

Scrisoarea XXIX.

Administrația financiară a băncii.

Să pornim din presupunerea, că situația «Băncii centrale» este în toate privințele neexceptionabilă și că datele cuprinse în bilanț de fapt corăspund sumei și valorii părților de avere din care se compune.

Dar așa cred că ne vom înțelege cu mult mai bine, dacă ne și apucăm imediat de facerea unui bilanț, ale cărui poziții singuratic se compun din astfel de părți, cari obvin de obicei în afacerile de bancă.*

Să presupunem așadară, că atunci, când te-ai așezat în scaunul de director-executiv al «Băncii centrale» pasiva și activa băncii arată următoarele cifre, iar proporția dintre aceste două e cam următoarea:

Rezerva formează o treime a sumei pe care o datorește publicului.**

Suma anticipațiilor corăspunde la suma capitalului fundamental și a rezervelor, adăugând încă $\frac{1}{5}$ din suma cu care datorești publicului.

Restul capitalului străin e plasat în cambii.

P a s i v e.		A c t i v e.	
Dep. K 13.500,000		Bani gata	K 2.000,000
Depoz. 10.500,000	K 24.000,000	Bani plasați pe ter-	
Bancnote	500,000	mine scurte de	
Trate scadente mai		abzicere	3.500,000
târziu	200,000	Rente	3.000,000
Accepte	300,000	Rezerve	K 8.500,000
Cambii de incasso		Anticipații, preten-	
etc.	500,000	siuni exhaur. etc.	9.600,000
Capital străin	K 25.500,000		K 18.100,000
Cap. fund. (vârsat)	3.000,000	Portofoliu de cambii	11.900,000
Fonduri de rezervă	1.500,000		
	K 30.000,000		K 30.000,000

Sumele acestea de sine înțeles că sunt așezate aci de tot arbitrar, dar pentru aceea totuș formează material destul de bunișor de discuție.

* Să se ia în considerare că aici e vorba de un bilanț dela bănci de provincie din Anglia.

** Aici se înțeleg depozitele spre fructificare, depozitele libere, obligațiunile din circulație (cuprinsând și bancnotele) etc., etc. Pentru scurțime voiu zice de aci încolo: Capital străin.

Să examinăm mai întâiu pasivele. Conform acestui bilanț datorești publicului la rubrica de capital străin cu suma de circa douăzecișicinci de milioane.

Deși nu-i de tot exclusă posibilitatea, că odată vei putea fi constrâns să replătești într'un termen de tot scurt, de câteva săptămâni, întreagă aceasta sumă, totuș de milioane de ori e mai mare probabilitatea, că așa ceva nu se va întâmpla niciodată.

Vei experimenta, că depozitele nu fluctuează mult în vremuri normale. După scădere pe o parte, va urma iarăși urcare pe cealaltă, după încetarea unor conturi se vor deschide alte conturi și așa mai departe, astfel că abstrăgând dela unele mici undulări — asemenea micilor valuri dela suprafața apei — majoritatea depunerilor tale nu trece prin schimbări mai esențiale. Acoperirea micilor schimbări amintite o formează banii tăi gata din cassă.

Se poate însă întâmpla, ca depozitele să fie expuse unor runuri extraordinare. La astfel de eventualități trebuie să fi totdeauna pregătit. Am văzut, că chiar și cele mai sănătoase și puternice bănci sunt expuse tot așa de ușor asalturilor răuvoitoare și necruțătoare, ca și înainte cu sute de ani, în epoca cea mai întunecată a afacerilor de bancă. E posibil că, Banca centrală de credit să nu fie asaltată nici odată de deponenți, dar pe o astfel de presupunere plăcută nu poți să te bazezi și din cauza aceasta nici nu-i permis să negliji luarea de măsuri generale de precauțiune. Se prea poate că Cassa ta panterată oferă siguranță absolută în contra spargerilor, dar pentru aceea nu urmează ca să lași ușile cassei deschise.

Nu-i permis să te încrezi nici în aceea, că vei fi totdeauna în stare a cunoaște presemnele pericolului, care se apropie și, că astfel te vei putea apăra din vreme contra unui astfel de asalt, prin restrângerea escontărilor și a anticipațiunilor. Poate nu vei observa nimic. Runurile nu se anunță cu luni înainte, și crizele cele mai grele au venit aproape pe neașteptate. Nu ești în stare să-ți aduni banii în câteva zile, sau chiar și săptămâni, dacă sunt plasați în multe și diferite părți și pe lângă aceea se mai și pot valoriza cu greu. Situația normală a bancherului este ca și a generalului, care se află față în față cu dușmanul: trebuie să fie scutit din toate părțile în contra ori și cărui atac, dacă nu voințe să fie surprins și bătut.

Rezerva. Ca să fi pregătit la achitarea tuturor pretensiunilor, ce eventual se ridică față de tine, părțile de averi, cari se pot preface imediat în bani formează o treime a capitalului străin.

Această precauțiune poate va fi privită de unii ca exagerată. De sigur că e mai mult decât obișnuiesc băncile din provincie să țină la îndemână, de altă parte însă poate este mai puțin decât rezerva altora. Obiceiul este în privința aceasta foarte variat și depinde în anumite privințe dela caracterul depozitelor.

În regiunile agricole depozitele au caracter mai stabil, în regiuni industriale sunt mult mai schimbătoare. Prin urmare aceiași rezervă, care în cazul prim este mai mult decât destulă, în cazul din urmă nu este îndestulătoare.

Când fixezi mărimea rezervelor nu este permis să pierzi din vedere, că în vremuri critice nu numai depozitele sunt expuse la reducere, ci variază mereu și escontările și anticipațiunile. Rezerva trebuie să fie așadar atât de mare, ca să poți co-

respunde pe deplin întreg anul tuturor cerințelor fie vremuri prielnice, fie vremuri mai grele.

Rezerva de o cincime. Un alt motiv pentru crearea de rezerve mari este, că acestea cu vremea aduc venite mai frumoase decât în cazul, când banca lucrează cu rezerve mai neînsemnate. Să punem cazul sp. ex. că în loc de o rezervă de o treime, voințe să lucrezi numai cu o rezervă de o cincime a capitalului străin. În cazul acesta în loc de o rezervă de K 8,500.000 vei avea o rezervă numai de K 5.000.000 pe când pentru întrebuițarea în altă formă rămân numai K 3,500.000. Capitalul astfel câștigat voințe să-l plasezi în cambii comerciale de prima bonitate, cari se pot preface în ori și care moment în bani.

În modul acesta banii poate că aduc cu $1\frac{1}{2}\%$ mai mult, decât dacă i-ai depune la alte bănci în cont curent. Exprimată în cifre, aceasta corespunde la un surplus de profit de 35.000, de cor anual. Dar pentru a ajunge surplusul acesta trebuie ca să escontezi anual cu 15 milioane coroane mai mult ca până aci, prin ceea ce rizicul crește binișor.

Abia vei putea spera ca să poți esconta o sumă atât de însemnată, fără a suferi ocazional vre-o pierdere, care apoi reduce binișor surplusul de profit, sau îl consumă chiar totul. Ar trebui ca să cenzurezi toate cambiile cu o precauțiune supraomenească, ca să nu te ajungă nici când vre-o pagubă.

Să punem însă cazul, de dragul exemplului, că surplusul de profit de 35.000., coroane ar rămâne neatins. Se naște acum întrebarea: profit îndreptățit e acesta? Nu are și părți rele, sau desavantaje, cari întrec favorurile? Să vedem!

Punem cazul, că cele 20% rezervă din vorbă se compun din următoarele poziții:

Bani gata	K 2,000.000
Bani plasați pe termine scurte „	1,500.000
Rente	„ 1,500.000
	<hr/>
	K 5,000.000

Acum chiar și dacă nu ne-am gândi la reducerea grozavă, ce o cauzează runurile la starea depozitelor, să punem numai cazul că în timp de criză se ridică 10% din depozite, adică 2,500.000 cor. Ca să poți satisface pe deplin cererilor deponenților poți conta exclusiv numai la banii plasați pe termine scurte și la rente, căci banii gata trebuiesc pentru acoperirea trebuințelor zilnice normale și astfel de aceștia nu-i permis ca să te atingi. Prin urmare dacă ai folosit toți banii plasați pe termine scurte mai rămâne de acoperit încă un milion de cor.

Pentru a acoperi această diferență sau vei lombarda rentele, sau le vei vinde, sau vei fi necesitat ca să reescontezi cambii. Ori și care, din aceste forme ai alege-o, probabil, că află publicul. Dacă va afla cineva că ți-ai zălogit rentele, va lăți vestea, că ai făcut o fiindcă ai fost nevoit la aceasta. Dacă le vei vinde se va zice că ești în strâmtoare. Dacă vei recurge la reescont și o faci asta pentru primadată, încă nu se vor putea evita explicările mai mult sau mai puțin nefavorabile pentru tine.

Astfel de vești — mai ales dacă neîncrederea plutește în aer — se transmit în scrisori confidențiale din partea prietinelor localnici la clientela și comitenți din provincie, se răspândesc foarte repede și pot înmulți numărul celor ce-și ridică depozitele și să se termine cu un run.

Răspunsul tău la aceste observări e, că mai rămân încă la dispoziție și conturile trecute preste

sumele votate, că în caz de lipsă mai poți restrânge și escontul cambiilor. Este adevărat! Dar și una și alta reclamă vreme mai îndelungată și e mare întrebare că oare îți rămâne destulă vreme? Chiar și cel mai liniștit deponent s'ar spăria dacă l-ai ruga ca să facă bine să se prezinte numai peste o lună, sau peste 6 săptămâni, căci numai pe atunci îți vei putea încasa banii, pe cari i-ai împrumutat vecinilor și prietenilor. E fapt, că o singură modalitate este pentru a preveni astfel de năcazuri: ca armele cu cari voiești să lupți în contra ridicării depunerilor să le ai totdeauna în cassa de bani și să-ți stea ori și când la dispoziție.

Nu-i vreme pentru abdicarea anticipațiilor și nici pentru a aștepta scadența cambiilor. Oamenii aceia nerăbdători așteaptă la ghișeul casei tale, rup fără de cruțare bucată de bucată din trupul tău, chiar și dacă ai perî în urma acestei operațiuni.

Cu toate acestea să punem cazul, că vânzând rentele, sau făcând reescont, sau pe altă cale, ai putut satisface pretensiunilor și că prin restrângerea energetică a escontului și a anticipațiilor, rezerva și-a ajuns din nou mărimea obicinuită, adică o cincime a capitalului străin.

Dar cât îi costă așa ceva pe alții? Câtă spaimă, câte neplăceri și câtă pagubă nu ai cauzat la o mulțime de clienți de ai tăi prin aceia, că ai abzis și li le-ai detras un capital de 15 milioane coroane, ce l-ai fost pus la dispoziție. Dacă cugeți că ei vor trece la ordinea zilei peste așa ceva, fără de nici o obiecțiune și îți vor sărută pe deasupra mâinile cu reverință atunci te înșeli amar. Aceia, cărora le-ai restrâns creditul cambial, și le-ai abzis anticipațiunile nu se vor mai simți întru nimic legați de tine și abia așteaptă momentul ca să poată intra în pertractări cu alt bancher și să-și transpună contul acolo. Dar abstractând de acestea ei nici nu vor retăcea procedura ta. Vor răspândi pretutindinea vestei, că i-ai sacrificat pe ei, numai ca să-ți ajuți însuși.

Această procedură mai strică afacerii tale și în altă direcție, — împiedecă sporirea depozitelor. Aceia cari și-au ridicat banii dela tine, pe viitor mai bucuroși și-i vor depune la altă bancă, care s'a dovedit mai sigură și mai tare pe timpul crizei. Dar ori și ce pași ar trebui să faci nu este permis să întârzi nici un minut și să nu te dai înapoi dela nici un sacrificiu, când e vorba de siguranța băncii. Dacă-i de lipsă vinde-ți renta cu ori ce preț, nu hesită de a-ți sacrifica chiar și jumătate din afacerea ta, căci nu există pe lume încercarea, inchipuibilă de mintea omenească, și ori și cât de costisitoare, care nu ar trebui făcută, pentru a încunjiura catastrofa.

Dar lucrul mai are și defavorul că stipulațiilor făcute cu partidele le lipsește stabilitatea de lipsă la o afacere de bancă și la care ei cu drept cuvânt contează. Cu sistemul «de azi până mâne», banca nu poate lucra nici ca să poată corăspunde pretensiunilor sale și nici ca să-ți poată aduce ție vre-un folos.

Totdeauna trebuie să ai la dispoziție atâta rezervă, ca să poți corăspunde totdeauna tuturor recerințelor nu numai normale, ci și extraordinare, fără de a altera condițiile de afaceri stipulate. Grijește ca să te poți mișcă în ce privește mijloacele bănești totdeauna liber. Nu este bun sistemul de a împărți azi cu mâna largă în toate părțile, iar mâne a sugrumă sumedenie de oameni. În modul acesta se pot pierde câteva conturi bune, pe când altele nouă cu greu se vor putea câștiga.

Dacă un negustor își caută bancher, atunci de bună seamă că îl va preferi pe cel mai sigur și mai tare, căci dacă are trebuință de parale, de împrumut, atunci poate conta cu siguranță ori și când la el, fie în timpuri critice financiare, fie în împrejurări normale. Tot așa dacă e creditor față de bancă, se va nizu să și-o aleagă pe aceea, care are cel mai sigur bilanț.

Rezerva de o treime. Să vedem acum, cum s'ar prezentă chestia dacă s'ar abzice 10% ale depozitelor adică o sumă de 2.500,000 de coroane și banca ar lucra cu o rezervă de o treime.

Bilanțul ar arăta următoarele cifre:

Bani gata	K 2.000,000
Bani plasați pe termine scurte	„ 3.500,000
Rente	„ 3.000,000
	<u>K 8.500,000</u>

Natural, că depozitele abzise se vor achita din banii plasați pe termine scurte, căci aceștia și-i ai pus anume la o parte pentru vremuri critice. Dar și de altcum ai face astfel, fiindcă ai putea corăspunde tuturor pretensiunilor, fără a se simți necesitate ca să recurgi și la alte mijloace, ca restrângerea escontului și a anticipațiilor într'un timp, când printr'o astfel de procedură le-ai putea cauza clienților tăi atât neplăceri, cât și pierderi însemnate.

În modul acesta nu numai că-ți vei atrage bunăvoința lor, ci îți vei mai câștiga și un bun nume, care deja în viitorul apropiat poate fi de cel mai mare folos pentru dezvoltarea băncii tale.

E evident, că o bancă, despre care s'a răspândit vestea, că nici în vreme de criză financiară nu a abzis împrumuturile și nu a forțat achitățile. își va putea spori cu mult mai ușor clientela, decât una despre care se știe, că a sacrificat o sumedenie de partide, ca să se poată salva pe sine. Dacă se va răspândi în toate părțile vestei favorabilă, că în tot decursul crizei ai corăspuns ușor și cu sânge rece tuturor pretenziunilor, că nu ai abzis nici baremi o singură anticipație, și că nu ai respins escontarea nici unui cambiu bun, aceasta îți va readuce chiar și depozitele, cari s'au ridicat în decursul paniceii. Ba este chiar probabil că vor veni la tine încă și depozite noi, ridicate dela vecinii tăi mai slăbuți.

După run pasivele vor arăta următoarele cifre:

Capital străin	K 23.000,000
Capital fundamental și rezerve	„ 4.500,000
	<u>K 27.500,000</u>

pe când părțile de avere le vedem pe laturea dreaptă a bilanțului de mai jos:

K 2.000,000 Bani gata	K 2.000,000
„ 1.000,000 Bani plasați pe termine scurte	„ 2.660,000
„ 3.000,000 Rente	„ 3.000,000
<u>K 6.000,000</u>	<u>K 7.660,000</u>
K 9.600,000 Anticipațiuni	K 9.100,000
„ 11.900,000 Cambii	„ 10.740,000
<u>K 27.500,000</u>	<u>K 27.500,000</u>

Anticipațiile așadară sunt cu K 500,000, Escontul cu K 1.160,000 mai mari ca de obicei și sunt de a se reduce cu aceste sume, pentruca rezerva să ajungă iarăși mărimea obicinuită, reducându-se rezervele tocmai cu suma cu care au crescut anticipațiunile și escontul.

Poate că nici nu se va simți necesitatea, ca să întreprinzi vre-un pas, pentru reducerea rezervelor

la suma originală. Poate, că prin redepozitarea banilor ridicați, sau din alt soi de încassări, să le poți întregi iarăși, fără de a fi necesitat să conturbi nici un cont și fără să abzici nici baremi un singur împrumut clienților tăi.

Dacă această s'ar adevăra de o speranță prea optimistă, cel puțin îți va rămâne favorul că ai câștigat timp. Dacă se dovedește, că trebuie necondiționat să-ți reduci escontările și anticipațiunile, atunci cel puțin nu trebuie să faci cu toate astfel. Vei aștepta puțin și te vei orienta, căci vei da și de aceia, cărora fără de nici un rizic le poți abzice creditele.

E chestie de părere, că la o bancă, ca și «Banca centrală», care dispune de 30 de filiale, în ce proporție să stea escontul și anticipațiunile față de rezerve.

Dar stabilească-se proporția ori și cum, poți fi pregătit, că cifrele faptice vor diferi zilnic de suma fixată. Cu toate acestea nu este de lipsă ca fiecare diferență, care se arată între bilanțul faptic și cel ideal, momentan să se și îndrepteze, căci în praxă se îndreaptă ele și de sine. Astăzi escontările trec peste suma obicinuită, săptămâna viitoare dimpotrivă arată reducere. Surplusul de bani de azi dispăre mâine etc.. Deoparte se ridică sume însemnate, de alta se fac replătiri mari. Câtă vreme așadară nu se arată în spectele tale vre-o abatere mai esențială, nu vei întreprinde nimic, ci vei aștepta ca lucrurile să se reguleze de sine. Dar îndată ce vei observa, că suma conturilor exhaustate tot crește din săptămână în săptămână, și întrece suma proporțională fixată de tine atunci, trebuie să intervii cu toată energia, căci — dacă nu opui rezistență — banii tăi mult mai ușor vor dispărea în modul acesta, decât îi vei putea încassa în caz de nevoie.

Este o administrație foarte ușuratică aceea, care se uită numai la folosul și siguranța conturilor și scapă cu totul din vedere influința, ce o au afacerile singurate asupra situației financiare a băncii. Ori și cât de mare rentabilitate ar promite o afacere, directorul, deși cu greu, va trebui să abzică de ea, îndată ce prin aceasta s'ar schimbă esențial temelia financiară din'nainte statorită a băncii.

Părțile constitutive ale rezervei. Până aci s'a vorbit numai în general despre rezerve, să ne ocupăm acum și cu părțile lor constitutive.

Numărul de cassă este de K 2 milioane și corespunde la 8% ale depunerilor. Mulți vor crede că suma aceasta e neînsemnată, dar cu greu cred că se va afla cineva, care să o țină de prea mare. Destinațiunea acestei sume e, ca să acopere — în zilele normale — diferența dintre încassări și plătiri, ceea ce va și putea face în abundență.

Mărimea numărului din cassă depinde mai departe de poziția următoare, adecă de suma banilor plasați pe termine de abzicere scurte, căci sumele acestea — dacă este nevoie — se pot preface până în ziua următoare în bani. Privită chestia din punctul acesta de vedere, rezerva ta de numărare se urcă de fapt la suma mărișoară de K 5.500,000, ceea ce corespunde la 23% ale depunerilor.

Rezerva de rente figurează cu suma de Cor. 3.000,000 și aduce un venit de ceva peste 4%. Banii plasați pe termine scurte de abzicere, de sigur că nu vor aduce interese atât de mari. Fructificarea lor va corespunde la 1/2% sub etalonul oficios al băncii de emisiune. Vei întreba deci de ce nu ți-ai

plasa mai mulți bani în rente și mai puțini pe termine scurte de abzicere. De ce nu acolo spre ex. K 5.000,000, pe când pe termine scurte de abzicere numai K 1.500,000, prin ceea ce ți s'ar spori venitele cu o diferență de 3/4%?

Dacă-ți reduci pe calea aceasta banii plasați pe termine scurte de abzicere, cu 1 1/2 mil. coroane, rămâne așa de puțin din ei, încât chiar și între împrăjări normale vei fi nevoit să recurgi la rente mai des decât ar fi de dorit. Mereu va trebui să cumperi sau să vinzi rente, și anume să cumperi atunci, când banul e ieftin și să vinzi atunci când acesta se scumpește. Cu alte cuvinte vei cumpăra scump și vei vinde ieftin. Se înțelege că se și poate evita vânzarea lor, prin aceea, că pe aceste rente ridici împrumut, dar e de recomandat ca pe cât îți este numai în putință, să eviți atât lombardarea deasă, cât și vânzarea și cumpărarea continuă de efecte. Administrația ta financiară nu o lăsa nici când în voia întâmplării, ci te nizuiește, ca totdeauna să te poți mișca cât se poate de liber, căci ce privește rezultatul final, acest metod va aduce totdeauna mai mult, decât dacă de nevoie te desparte numai un fir de păr și dacă primejdia runului se află în preajma ta.

Vei întreba, că de ce tot numai rente? De ce nu ți-ai plasa o parte a rezervei și în alte valori de primul rang, dar al căror venit e cu mult mai mare?

Cauza e că nici un fel de hârtie nu se poate preface așa de ușor în bani ca și rentele. Aceasta e unica hârtie, care se poate preface în bani în ori și ce zi de lucru și ori-ce oară chiar și în mijlocul celei mai mari crize. Altă hârtie nu oferă siguranța aceasta. Aceste rente pot fi privite ca tot atâtea bancnote numai cu deosebirea, că pe deoparte aduc cu ceva mai mult de 4%, iar pe de altă parte le poți calcula fără rizic la numărul tău de cassă.

Reescont. Reescontul sau cu alte cuvinte vânzarea unui număr mai mare de cambii, formează de regulă o poziție foarte însemnată a bilanțului.

Dacă reescontezi K 5 milioane, atunci poți primi în escont cambii nouă de aceeași sumă și să profiți la aceasta afacere. Dar nu totdeauna. În mod rațional poți spera la o astfel de afacere un venit de 1/2%, cu alte cuvinte în cifre exprimat K 25,000. Pentru a ajunge la venitul de mai sus trebuie ca să escontezi anual cambii nouă în sumă de alte K 20 milioane și să fi pregătit la o eventuală pagubă din suma aceasta — dacă vrei să ajungi la câștigul de sus.

Dar aceasta este numai o excepție secundară. Proporția datoriiilor voastre față de public (capitalurile străine), este față de capitalurile și fondurile voastre de 6:1. Prin urmare nu este recomandabil ca să mai înmulțești de bună voie capitalul străin cu alte K 5 milioane și să faci astfel proporția și mai nefavorabilă.

Banca centrală, care se poate lăuda cu o sumă atât de considerabilă de depozite, nu-i permis ca să apară în piață, nici odată ca reescontătoare. Trebuie să lucreze cu propriile ei mijloace. Dacă nu ar lucra astfel și-ar întinde afacerile peste limitele naturale și și-ar influența în mod nefavorabil creditul pentru vremuri critice.

Obiecțiunile, ce se referă la băncile, cari lucrează cu capitaluri mari străine, nu se pot aplica la băncile, cari trăesc în ținuturi cu industrie înfloritoare, unde depozitele sunt neînsemnate, dar cu atât mai

mare e cererea de credit. La astfel de bănci nu se poate excepționa dacă-și întregesc capitalurile prin reescont și reflectează la piața din capitală. În forma aceasta banca își transpune aceea parte a afacerilor de reescont, care trece peste puterile sale, în capitală.

Soiul acesta de afaceri e foarte îndreptățit la astfel de bănci, bineînțeles cu aceea condiție, ca să nu prea abuzeze de aceasta resursă de bani, și pe de altă parte, pentru acoperirea celorlalte trebuințe, să nu țină rezerve prea mici. Dacă este o politică cuminte și necesară din partea unei bănci, care nu se folosește de reescont, că își ține în permanență la dispoziție o rezervă corăspunătoare depozitelor ei, cu atât mai de lipsă e așa ceva la o bancă care recurge la reescont. Dacă d. e. Banca centrală dispune de rezerve de o treime, natural, că nu reduce aceasta proporție, dacă capitalul ei străin s'ar înmulți prin reescont.

Depozitele băncilor, cari recurg la reescont sunt cel puțin tot atât de expuse la ridicări în timpuri financiare anormale, ca și ale altor bănci. Prin urmare trebuie ținute la dispoziție rezerve corăspunătoare.

De sigur, că nu-i va cădea bine directorului dacă ocazional va fi necesitat să-și sporească numărul de casă prin reescont, când banii aceștia i-ar putea plasa foarte ușor cu un câștig de cel puțin unul la sută în cambii. Contra unei astfel de ispite, ori de unde ar veni, trebuie să lupți cu o energie de spartan. O bancă reescontătoare, care nu dispune în permanență de rezerve corăspunzătoare, ci contează, dacă ajunge în lipsa de bani numai la creditul său de reescont, de fapt, se pune cu totul la dispoziția și discreția băncilor creditoare și a agenților mijlocitori.*

O bancă, a căreia administrație financiară are temelii atât de slabe, este totdeauna în pericol, căci se pot ușor închipui vremuri, când ori ce izvoare de venit și de ajutorare să fie secate.

Și mai mare e pericolul atunci, când banca escontătoare e de părerea, că în împrejurările momentane nu dorește ridicarea unui credit mai mare. Se poate întâmpla și aceea, că cele mai bune cambii ale băncii să fie deja date mai departe și în portofoliu să mai fie numai astfel de hârtii, cari ating măsura numai în timpuri normale.

Să sperăm însă că cazul acesta nu va obveni nici odată și banca, care a fost într'un pericol atât de mare se va putea ajuta, și primejdia cea mai mare va fi delăturată cumva. În cazul acesta spaima, prin care a trebuit să treacă, va fi pentru direcțiune o lecție pentru toate timpurile și îi va arăta eventualitățile primejdioase la care este espusă o bancă, care lucrează cu rezerve neîndestulitoare.

* Exemplu clasic a servit la noi criza din anul 1907 și în mare parte și criza de acum 1912-1913.

REVISTA FINANCIARA.

Situațiunea.

Sibiu, 4 Decembrie 1913.

Îmbunătățirea situației financiare internaționale merge iarăși în tempo mai încet. Deși ultimo n'a ridicat pretensiuni extraordinar de mari față de piețele de bani, totuși discountul a arătat în ultimele zile mai mult tendință spre urcare. Atât în Berlin cât și în Paris băncile mari își impun oarecari rezerve, în vederea cererilor mari de bani, cari se prevăd pentru finele anului, dar mai ales a efectului, ce va exercia asupra situației financiare a Europei, uriașul împrumut intern francez de 1300 milioane franci, votat de camera din Paris în zilele trecute în urma căruia se vor retrage însemnate capitaluri din străinătate. În London încă este neschimbată situația și înainte de Anul nou abia va urmă reducerea etalonului oficial. Discountul privat a cotat de altcum în London $4\frac{7}{8}\%$, în Paris $3\frac{1}{2}\%$ și în Berlin $4\frac{5}{8}\%$.

Asupra pieței interne de bani reducerea etalonului Băncii Austro-Ungare n'a avut efectul așteptat. În mod trecător discountul privat s'a redus ceva, dar după ultimo băncile mari și discountarii au început a observa iarăși o atitudine mai rezervată reținându-și disponibilitățile pentru finele anului. Ca efect al acestei rezerve în Viena discountul privat s'a urcat la $5\frac{7}{16}\%$, iar în Budapesta a cotat pentru cambii vieneze de prima bonitate $5\frac{3}{8}\%$, pentru cambii budapestane $5\frac{1}{2}\%$ - $6\frac{7}{8}\%$.

Jurisdicțiune.

Retribuțiile membrilor din direcțiune nici atunci nu se pot considera ca salare permanente dinainte stabilite, când tantiema tuturor membrilor din direcțiune, ce este drept, este fixată înainte în sumă hotărâtă, dar aceasta sumă se împarte între membri, ulterior, în proporția marcelor lor de prezență.

(Judec. administrativă sub Nr. 28,895/912 P.)

*

Destituirea membrilor direcțiunii societăților pe acții încă trebuie pusă în programa și în convocarea adunării generale; în caz de omitere, hotărârea adunării generale relativă la acest obiect trebuie nimicită.

(Curia reg. sub Nr. 1082/912 V).

CRONICĂ.

Bănci populare (cooperative) noue s'au înființat în comuna Șomfalău sub firma «Isvorul»; în comuna Blăjeș, sub firma «Nădejdea»; în comuna Haranglab sub firma, «Economul» și în comuna Feisa sub firma «Târnavăna», toate pe teritoriul Despărțământului Sânmărtin al «Asociațiunii».

Asemenea s'a înființat o bancă sătească, cu responsabilitate nelimitată în comuna Briznic (com. Hunedoarei) sub firma «Plugul».

*

Situația tezaurului public ungar în cuart. II. 1913.

Conform datelor publicate de ministrul de finanțe ungar bilanțul cuartalului II al anului curent este cu K 91.960,247 mai nefavorabil, decât cel al anului trecut. Veniturile se cifrează cu K 413.079,336 (în 1912. K 412.386,540), iar cheltuielile cu K 561.260,644 (în 1912 K 468.607,600).

S U M A R.

Natural „Așa nu mai merge“. — Dela „Solidaritatea“. Pregătirea și censurarea conturilor de încheiere. — **Raportul secretarului „Solidarității“** în chestia zidirii unui nou edificiu pe seama școalei comerciale române din Brașov — **Sedința plenară a direcțiunii „Solidarității“.** Raport special. **Bancherul din provincie.** — *Revista financiară:* Situațiunea. — *Jurisdicțiune:* Retribuțiile membrilor din direcțiune, Destituirea membrilor direcțiunii societăților pe acții. — *Cronică:* Bănci populare (cooperative) noue, Situația tezaurului public ungar în cuart. II. 1913.

Post de practicant

canta

la vr'o bancă sau la vr'o prăvălie, aici în țară sau în România un absolvent al școalei comerciale superioare cu peste un an pracsă de bancă. Adresa la administrația acestei reviste.

SOMARE.

Pe baza §-ului 9 al statutelor în virtu'ea §-ului 170 al articolului de lege XXXVII din 1875, proprietarul acțiunilor Nr. 1308 și 1309 ale institutului de credit și economii, societate pe acții «ZLAGNEANA» din Zlatna prin aceasta este provocat, ca în termen de 30 zile să solvească rata restantă după aceste acțiuni împreună cu toate accesoriile, căci altfel acțiunile se vor consid-ră de nimicite și în contra lui se va purcede în sensul §-ului 171 al legii comerciale.

(3-3)

Direcțiunea.

„HONDOLEANA“, însoțire de anticipație și credit în Hondol.

CONVOCARE.

Onorații membri ai însoțirii de anticipație și credit «Hondoleana» din Hondol, se invită conform §§-lor 19 și 20 din statute la

I-a adunare generală extraordinară,

carea se va ține în Hondol la 30 Decembrie 1913, ora 10 din zi în localul însoțirii.

Intrucât membrii prezenți nu ar reprezenta o jumătate a părților fundamentale, adunarea generală extraordinară se va ține la 10 Ianuarie 1914, la 10 ore a. m., în localul institutului.

Obiectele:

1. După constatarea membrilor prezenți și a părților fundamentale; deschiderea și constituirea adunării generale, deznignarea a 3 bărbați de încredere, cari să verifice procesul verbal și să controleze mersul adunării generale. Constatarea formalităților la convocare.
2. Raportul direcțiunii despre starea de azi a însoțirii, precum și despre dispozițiile luate în vederea dezvoltării viitoare a însoțirii: prezentarea propunerilor și hotărîre asupra lor.
3. Comunicarea morții părintelui Petru Mihuș, primul director și întemeietor al «Hondolenei» și hotărîre privitoare la eternizarea meritelor sale neperitoare.
4. Alegerea unui nou director pe restul ciclului de 3 ani, până la sfârșitul anului 1914, respective până la adunarea generală, ce-i va urmă.
5. Alegerea unui membru în locul devenit vacant în comitetul de supraveghiere până la sfârșitul anului 1914.
6. Propunerea direcțiunii privitoare la facerea unor pregătiri, ca însoțirea de anticipație și credit «Hondoleana» în decursul anului 1914 — să se prefacă în societate pe acții cu capital mărit.

Din ședința combinată a direcțiunii și a comitetului de supraveghiere a însoțirii «Hondoleana», ținută în Hondol la 26 Noembrie 1913.

Direcțiunea.